

Evaluatie bermbeheer Benneveld 2024

door: Bloeiend Benneveld, 27 november 2024

Inleiding

In de periode 2017 – 2022 heeft de werkgroep ‘Bloeiend Benneveld’, een initiatief van inwoners uit Benneveld, in goede samenwerking met de gemeente Coevorden het bermbeheer in het buitengebied van Benneveld uitgevoerd. Dit gebeurde volgens de verderop in dit rapport beschreven principes van ecologisch bermbeheer. Met behulp van een subsidie vanuit het stimuleringsfonds zijn de benodigde werktuigen aangeschaft. Gedurende een periode van 6 jaar is in goede samenwerking met de gemeente naar volle tevredenheid het bermbeheer uitgevoerd. De resultaten waren bemoedigend. Het was een inspiratiebron voor andere dorpen.

(https://youtu.be/xeS4ygoPrQA?si=LLfjGEK5P_Wa0JLC)

Vanaf 2023 heeft de gemeente Coevorden het bermbeheer weer overgenomen. De gemeente had inmiddels zelf de benodigde werktuigen aangeschaft zodat er geen noodzaak meer was dat Bloeiend Benneveld het bermbeheer nog zou voortzetten. Het zelf uitvoeren van het bermbeheer was geen doel op zich maar een middel om bij te dragen aan de vergroting van de biodiversiteit.

We zijn nu twee jaar verder. Als het allemaal goed zou zijn gegaan dan zou dit rapport niet nodig zijn geweest. Het vervolg maakt duidelijk dat dit rapport wel nodig is.

Dit rapport is niet uitputtend. Omwille van de tijd beperkt deze evaluatie zich tot de meest in het oog springende en ook de mooiste bermen van de Bennevelderstraat en enkele andere opvallende zaken.

Samenvatting en conclusie

Op meerdere plaatsen is niet of in beperkte mate gewerkt volgens de principes van het ecologisch bermbeheer dat gericht is op het behouden en vergroten van de biodiversiteit.

Meerdere bermen zijn in strijd met de adviezen met een klepelmaaier of een eco-maaizuigcombinatie gemaaid. Verder is op diverse plaatsen (veel) meer gemaaid dan nodig.

Nergens is gefaseerd gemaaid terwijl bij iedere maaibeurt 15-20% van de vegetatie zou moeten blijven staan.

Op vele plaatsen voeren derden illegale maaierwerkzaamheden uit en richten vernielingen aan de ondergroei aan. Dit is een vorm van ondermijning van het beleid dat juist gericht is op het vergroten van de biodiversiteit. Dit probleem speelt al langer maar neemt wel toe.

Het rapport ‘Illegaal gemaaide bermen en vernielde begroeiing rond Benneveld – 2024’ bevat een inventarisatie van 17 locaties rond Benneveld waar dit heeft plaats gevonden. In augustus 2024 is dit rapport aan de gemeente overhandigd.

Slotconclusie: De beleidsintenties zijn goed maar de implementatie in de praktijk schiet tekort. Dit komt niet alleen door de uitvoering van de werkzaamheden door de gemeente zelf maar ook door het ontbreken van een aanpak om ondermijnende ingrepen door derden te voorkomen.

Toetsingskader

De evaluatie van het in de praktijk uitgevoerde beheer door de gemeente Coevorden wordt uitgevoerd aan de hand van de volgende twee door het college van B&W en de gemeenteraad vastgestelde rapporten:

- Bermbeheerplan 2019 – 2023 Gemeente Coevorden (BTL advies)
- Rapportage Basiskwaliteit Natuur Coevorden, 4 maart 2024 (De Gelder Groenadvies)

Hieronder een samenvatting van enkele relevante passages.

Bermbeheerplan 2019 – 2023 Gemeente Coevorden (BTL advies)

Hooiland- en schaalgraslandbeheer wordt waar mogelijk toegepast. Afhankelijk van de voedselrijkdom en vegetatiestructuur wordt één (schaalgraslandbeheer) - of tweemaal (hooilandbeheer) per jaar gemaaid met een cyclomaaier. Deze machine snijdt het gras waardoor verstoring minimaal is. Het maaisel blijft 3 tot 10 dagen liggen om te drogen zodat zaden kunnen afrijpen en insecten in de berm achterblijven. Na deze periode wordt het maaisel bij elkaar geraapt met een acrobaathark en balenpers en afgevoerd.

Bovendien moet er gefaseerd gemaaid worden. Door per maaibeurt 10 tot 20 procent van de vegetatie te laten staan blijft voldoende habitat voor verschillende groepen dieren, zoals insecten en vogels, intact.

Eco-maai-zuig beheer wordt toegepast op bermen met een matige tot lage ecologische potentie of met beperkingen in verband met verkeersveiligheid of obstakels in de vorm van bomen of bebording.

Het bermbeheerplan bevat tabellen met kenmerken die worden meegewogen bij de toekenning van het beheertype aan een berm. Zie bijlage 1.

Een weging aan de hand van de kenmerken leidt tot de volgende keuzes:

- Bennevelderstraat richting Zweeloo: schraalgraslandbeheer
- Bennevelderstraat richting de Klenkerweg:
 - langs het fietspad: schraalgraslandbeheer
 - langs de rijweg: beheer met een eco-maai-zuigcombinatie.

Rapportage Basiskwaliteit Natuur Coevorden, 4 maart 2024 (De Gelder Groenadvies)

Er wordt aanbevolen om meer variatie in het landschap en kruidenrijke vegetaties te ontwikkelen. Het rapport bevat diverse aanbevelingen van maatregelen die hieraan kunnen bijdragen:

pag. 52: “Veranderen beheermaatregelen is de makkelijkste maatregel om meer variatie binnen een landschapselementen te creëren. Een voorbeeld is het maaibeheer in ruimte en tijd gefaseerd uitvoeren. Of door enkele meters vanaf de rand van een bos of houtsingel minder te maaien, zodat een mantelzoomvegetatie kan ontstaan met plek voor struiken, klimplanten en kruiden.”

pag. 55: “Stimuleren mantelzoomvegetaties door bermen grenzend aan houtsingels extensief te maaien.”

pag. 57: “Belangrijk is dat het beheer van dergelijke kruidenrijke vegetaties ecologisch gebeurt. Dat wil zeggen: gefaseerd maaien en altijd minimaal 25% van het oppervlak laten staan (ook in de winterperiode!).”

Dit houdt in dat tussen bomen of in leemtes in een singel met struiken rij niet gemaaid wordt zodat daar een kruidlaag kan ontstaan. Ook spontane opschot van struiken krijgt dan een kans.

In de praktijk uitgevoerd beheer in 2024

Fietspad langs Huismaten

Foto links (20-9-2024): Strook geklepeld en maaisel laten liggen. Zo moet het niet.

Foto rechts (3-6-2023): Strook gemaaid en afgevoerd. Zo moet het wel. Let ook op kruidlaag tussen bomen en struiken rechts.

Foto (28-10-2024): Pollen struikheide bij de entree van het dorp zuidzijde weg geklepeld. Dit waren de laatste restanten van de heide in deze omgeving.

Foto links (29-10-24): Kruidlaag en opschot van struiken tussen bomen en struiken in middenberm weggemaaid.

Foto midden (29-10-24): Kruidlaag en opschot struiken in leemte tussen bomen weggemaaid.

Foto rechts (29-10-24): Kruidenrijke rand langs roggeakker van Natuurmonumenten weggemaaid. Hier is maximaal gemaaid.

Brede middenberm tussen fietspad en rijweg in de bocht bij de Stroeten.

Foto's links en midden (31-10-2024): Alles is kort gemaaid met een eco-maai-zuigcombinatie.

Foto rechts (4-10-2019): Alleen een strook langs de rijweg en het fietspad is gemaaid. Kruidlaag onder de bomen is blijven staan. Het beheer werd toen uitgevoerd door Bloeiend Benneveld.

De bermen langs het fietspad en de rijweg van het traject van de Bennevelderstraat over de es tussen het dorp en de Stroeten zijn ook gemaaid met een eco-maai-zuigcombinatie. Dit is niet conform de aanbevelingen van het bermbeheerplan.

Berm langs Kortmaatsweg. Strook aan weerszijden gemaaid met een klepelmaaier waarbij het maaisel is blijven liggen. De heidestruiken zijn tot de grond toe afgemaaid. (foto 13-11-2024)

Vroeger

Nu

Berm tussen fietspad en straat van Klenkerweg vlakbij de bocht bij het Lariksbosje.

Jonge aanplant van berkenboompjes met de klepelmaaier vernield. Deze boompjes zijn door de gemeente zelf geplant. (foto 13-11-2014)

Ingrepen door derden

Op vele plaatsen voeren derden illegale maaiwerkzaamheden uit en richten vernielingen aan de ondergroei en de struiken aan. Het rapport 'Illegaal gemaaide bermen en vernielde begroeiing rond Benneveld – 2024' bevat een inventarisatie van 17 locaties rond Benneveld waar deze ondermijnende activiteiten hebben plaats gevonden.

Bijlage 1

Bermbeheerplan 2019 - 2023 Gemeente Coevorden

Tabel 4, 5 en 6, pagina 7 en 8 – geeft een overzicht van de kenmerken die worden meegewogen in de toekenning van het beheertype

groen = dit is het geval

rood = dit is niet het geval

geel = dit is gedeeltelijk het geval

Berm langs fietspad Bennevelderstraat richting Klenkerweg

Beheertype	Hooiland beheer	Schraalgrasland beheer	Eco-maai-zuig beheer
Technische aspecten			
Primaire functie van de berm	Recreatie of ecologie	Recreatie of ecologie	Verkeersveiligheid of Recreatie
Aanwezigheid van wegmeubilair	Afwezig of matig aanwezig	Afwezig of matig aanwezig	Matig tot veel aanwezig
Prioritering veiligheidsfunctie	Geen of laag veiligheidsrisico	Geen of laag veiligheidsrisico	Matig tot hoog veiligheidsrisico
Abiotische aspecten			
Voedselrijkdom	Matig voedselrijk tot voedselrijk	Voedselarm tot matig voedselrijk (alleen in droge berm)	Voedselrijk
Mate van beschaduwing	Geen of weinig beschaduwing	Geen of weinig beschaduwing	Matig tot veel beschaduwing
Ecologische aspecten			
Soortenrijkdom	Matig soortenrijk tot soortenrijk	Matig soortenrijk tot soortenrijk	Soortenarm
Aangrenzend vegetatietype	Ruigte of struik/struweel	Ruigte of struik/struweel	Ruigte, struik/struweel of bomenrijk/bos
Aanwezigheid invasieve exoten	Afwezig	Afwezig	Matig tot veel aanwezig of dominant
Inschatting ecologische potentie	Matig tot veel potentie	Matig tot veel potentie	Lage potentie

Berm langs rijweg Bennevelderstraat richting Klenkerweg

	Hooiland beheer	Schraalgrasland beheer	Eco-maai-zuig beheer
Technische aspecten			
Primaire functie van de berm	Recreatie of ecologie	Recreatie of ecologie	Verkeersveiligheid of Recreatie
Aanwezigheid van wegmeubilair	Afwezig of matig aanwezig	Afwezig of matig aanwezig	Matig tot veel aanwezig
Prioritering veiligheidsfunctie	Geen of laag veiligheidsrisico	Geen of laag veiligheidsrisico	Matig tot hoog veiligheidsrisico
Abiotische aspecten			
Voedselrijkdom	Matig voedselrijk tot voedselrijk	Voedselarm tot matig voedselrijk (alleen in droge berm)	Voedselrijk
Mate van beschaduwing	Geen of weinig	Geen of weinig	Matig tot veel

	beschaduwing	beschaduwing	beschaduwing
Ecologische aspecten			
Soortenrijkdom	Matig soortenrijk tot soortenrijk	Matig soortenrijk tot soortenrijk	Soortenarm
Aangrenzend vegetatietype	Ruigte of struik/struweel	Ruigte of struik/struweel	Ruigte, struik/struweel of bomenrijk/bos
Aanwezigheid invasieve exoten	Afwezig	Afwezig	Matig tot veel aanwezig of dominant
Inschatting ecologische potentie	Matig tot veel potentie	Matig tot veel potentie	Lage potentie

Bermen langs fietspad en rijweg Bennevelderstraat richting Zweeloo

Beheertype	Hooiland beheer	Schraalgrasland beheer	Eco-maai-zuig beheer
Technische aspecten			
Primaire functie van de berm	Recreatie of ecologie	Recreatie of ecologie	Verkeersveiligheid of Recreatie
Aanwezigheid van wegmeubilair	Afwezig of matig aanwezig	Afwezig of matig aanwezig	Matig tot veel aanwezig
Prioritering veiligheidsfunctie	Geen of laag veiligheidsrisico	Geen of laag veiligheidsrisico	Matig tot hoog veiligheidsrisico
Abiotische aspecten			
Voedselrijkdom	Matig voedselrijk tot voedselrijk	Voedselarm tot matig voedselrijk (alleen in droge berm)	Voedselrijk
Mate van beschaduwing	Geen of weinig beschaduwing	Geen of weinig beschaduwing	Matig tot veel beschaduwing
Ecologische aspecten			
Soortenrijkdom	Matig soortenrijk tot soortenrijk	Matig soortenrijk tot soortenrijk	Soortenarm
Aangrenzend vegetatietype	Ruigte of struik/struweel	Ruigte of struik/struweel	Ruigte, struik/struweel of bomenrijk/bos
Aanwezigheid invasieve exoten	Afwezig	Afwezig	Matig tot veel aanwezig of dominant
Inschatting ecologische potentie	Matig tot veel potentie	Matig tot veel potentie	Lage potentie